

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 17 oktober 2007

Mål nr

Ö 1803-07

KLAGANDE

P & J Production AB, 556581-5296

Blombergs Säteri

533 93 Källby

Ombud: Advokat MP

MOTPART

J&J Sweden Aktiebolags konkursbo, 556501-0211

c/o Advokat PB

Ombud: Advokat FK och jur. kand. KN

SAKEN

Kvarstad

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Göta hovrätts beslut den 5 april 2007 i mål Ö 449-07

_____

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

P & J Production AB skall ersätta J&J Sweden Aktiebolags konkursbo för rättegångskostnader i Högsta domstolen med fjortontusenåttahundra (14 800) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens beslut till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

P & J Production AB har yrkat att Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut om kvarstad, befriar bolaget från skyldighet att betala ersättning till konkursboet för rättegångskostnader i hovrätten och tillerkänner bolaget ersättning för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten.

J&J Sweden Aktiebolags konkursbo har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Om någon visar sannolika skäl för att han har en fordran, som är eller kan antas bli föremål för rättegång eller prövning i annan liknande ordning, och det skäligen kan befaras att motparten genom att avvika, skaffa undan egendom eller förfara på annat sätt undandrar sig att betala skulden, får domstol enligt 15 kap. 1 § rättegångsbalken förordna om kvarstad på så mycket av motpartens egendom att fordringen kan antas bli täckt vid utmätning. För att kvarstad skall komma ifråga krävs vidare, enligt 15 kap.

6 § rättegångsbalken, att sökanden ställt säkerhet för den skada som kan tillfogas motparten genom åtgärden och, utan att det uttryckligen framgår av lagtexten, att åtgärden vid en avvägning mellan parternas intressen framstår som proportionerlig.

Tingsrätten har i sitt av hovrätten fastställda beslut funnit att J&J Sweden Aktiebolags konkursbo (konkursboet) visat sannolika skäl för sin fordran och att det skäligen kan befaras att P & J Production AB (P & J) undandrar sig att betala skulden.

När det gäller frågan om konkursboet visat sannolika skäl för sin fordran har P & J inte i Högsta domstolen åberopat några omständigheter som ger anledning till någon annan bedömning än den domstolarna gjort. Frågan är därmed i första hand om det skäligen kan befaras att P & J undandrar sig att betala skulden.

Till stöd för påståendet att det föreligger s.k. sabotagerisk har konkursboet åberopat bl.a. följande. Det omstämda beloppet är så stort i förhållande till P & J:s nettotillgångar att det redan med hänsyn härtill kan befaras att P & J undandrar sig att betala skulden. Vidare har P & J:s systerbolag, efter det att konkursboet ansökte om stämning mot P & J, ansökt om godkännande som upplagshavare av vin och spritdrycker m.m. Av ansökan framgår att systerbolaget, som har samma företrädare som P & J, avser att bedriva verksamhet med i huvudsak samma inriktning som P & J och att systerbolaget avser att lagra sina produkter i P & J:s befintliga upplag. Därmed finns det möjlighet för P & J att överlåta alkoholprodukter till systerbolaget på motsvarande sätt som skedde från J&J Sweden Aktiebolag till P & J inför J&J Sweden Aktiebolags konkurs. Med hänsyn till att P & J tidigare varit involverat i

liknande otillbörliga rättshandlingar, vilket ligger till grund för yrkandet om återvinning, finns det särskild anledning att befara att man på motsvarande sätt kommer att undandra sig att betala skulden till konkursboet.

Vad som ligger i kravet på att det skäligen skall kunna befaras att gäldenären undandrar sig att betala skulden har, förutom genom exemplen att gäldenären avviker eller skaffar undan egendom, inte närmare preciserats i lagen. I förarbetena till de ändringar av 15 kap. rättegångsbalken som gjordes år 1981 anfördes bl.a. att det inte nödvändigtvis behöver vara fråga om ett direkt illojalt förfarande från gäldenärens sida för att kvarstad skall kunna beviljas, men att avsikten å andra sidan inte är att varje åtgärd varigenom gäldenären sätter sig ur stånd att betala skulden skall kunna grunda kvarstad; den kvarstadsgrundande åtgärden bör vara sådan att den kan anses klandervärd, t.ex. genom att den kan bli föremål för återvinning i konkurs (se prop. 1980/81:84 s. 427).

I den juridiska litteraturen har det diskuterats huruvida det bör krävas att det finns en konkret fara för sabotageåtgärder från gäldenärens sida eller om det kan vara tillräckligt med en abstrakt sådan fara. Med konkret fara avses då att det finns objektivt fastställbara tecken på att gäldenären i just det aktuella fallet tänker vidta en specifik åtgärd till skada för sökanden och med abstrakt fara att gäldenären befinner sig i en situation som typiskt sett innefattar en generell farenhet (se t.ex. Westberg, *Det provisoriska rättsskyddet i tvistemål*, bok 3, 2004, s. 99 ff. samt Ekelöf, Bylund och Edelstam, *Rättegång*, Tredje häftet, 7 uppl. 2006, s. 29 f.).

I rättsfallet NJA 1992 s. 154 fann Högsta domstolen att det i en situation som den som där var för handen i allmänhet får anses föreligga en påtaglig risk

att gäldenären på ena eller andra sättet söker undkomma att betala skulden; gäldenärerna hade dömts till långa frihetsstraff för omfattande förmögensbrottslighet riktad mot kvarstadssökanden (deras f.d. arbetsgivare) och det fordrade beloppet, som avsåg skadestånd med anledning av brottsligheten, var mycket högt. Det har dock ifrågasatts om enbart en abstrakt fara för sabotageåtgärder bör vara tillräcklig för beslut om kvarstad, varvid det har framhållits bl.a. att en sådan ordning kan leda till att svaranden kan bli utsatt för en säkerhetsåtgärd trots att han i just det föreliggande fallet inte kan beslås med ett förväntat agerande till skada för sökanden (se Westberg, a.a. s. 102 ff.).

Även om det många gånger kan vara berättigat att tillmäta en abstrakt fara betydelse vid riskbedömningen och en särskilt påtaglig sådan fara i vissa fall kan vara tillräcklig bör det, inte minst för att svaranden på ett meningsfullt sätt skall kunna försvara sig mot ett påstående om sabotagerisk, i allmänhet krävas att den befarade sabotagehandlingen åtminstone till någon del konkretiseras för att kvarstad skall komma ifråga.

Den fordran på drygt 3,2 miljoner kr som konkursboet i förevarande fall gjort sannolik får, sedd i relation till vad som framkommit om P & J:s nettotillgångar, anses betydande. I linje med vad som ovan anförts om att det i regel bör krävas att det föreligger en konkret fara för sabotageåtgärder för att kvarstad skall komma ifråga kan denna omständighet dock inte ensam motivera slutsatsen att det finns anledning att befara att P & J skall undandra sig att betala skulden. Inte heller är den omständigheten att det gjorts sannolikt att P & J tidigare varit involverat i återvinningsbara transaktioner tillräcklig för en sådan slutsats.

Till stöd för påståendet om att P & J kan komma att undandra sig betalning har dock vidare åberopats att det finns en risk för att P & J, på ett sätt som skulle kunna grunda rätt till återvinning i konkurs, överlåter sitt lager av alkoholvaror till ett systerbolag. Misstanken om en sådan specifik, framtida sabotageåtgärd vinner visst stöd av vad som framkommit om systerbolagets ansökan om tillstånd som upplagshavare och ytterligare stöd av vad som gjorts sannolikt om P & J:s tidigare agerande i samband med J&J Sweden Aktiebolags konkurs. Angivna omständigheter i förening med det fordrade beloppets storlek leder sammantagna till slutsatsen att det skäligen kan befaras att P & J har för avsikt att undandra sig betalning.

För att kvarstad skall komma ifråga är det dock inte tillräckligt att svaranden har för avsikt att undandra sig betalning. Det krävs även att den befarade sabotageåtgärden rent faktiskt kan komma att genomföras och att risken härför är så överhängande att det finns ett omedelbart behov av provisoriskt rättsskydd (jfr Westberg a.a. s. 46 ff. och s. 91 ff.).

Vad som närmare ligger i kravet på att sabotagerisken skall vara överhängande får anses vara en delvis öppen fråga. Om det är fara i dröjsmål får, enligt 15 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken, kvarstad beviljas utan att motparten beretts tillfälle att yttra sig. Så långt som att det skall vara fara i dröjsmål kan kravet uppenbarligen inte sträckas i fall där gäldenären getts tillfälle att bemöta kvarstadsansökningen. Om det står klart att det befarade undandragandet kan äga rum först sedan det föreligger en lagakraftvunnen dom i målet är det, i andra änden, tydligt att något omedelbart behov av provisoriskt rättsskydd i de flesta fall inte finns och att kvarstad således inte då kan komma ifråga.

Att möjligheten för gäldenären att företa en befarad sabotageåtgärd i viss mån är beroende av omständigheter som ligger utanför såväl dennes som kvarstadssökandens kontroll kan inverka på bedömningen av om det föreligger en faktisk och överhängande risk men behöver inte innebära att sådan risk anses utesluten. Av betydelse för riskbedömningen i detta avseende blir bl.a. graden av sannolikhet för att omständigheten ifråga skall förverkligas och inom vilken tid detta i så fall kan antas ske.

Enligt uppgift från Skatteverket som konkursboet åberopat i Högsta domstolen är den normala handläggningstiden för ansökningar om tillstånd som upplagshavare omkring fyra månader. Den tiden har löpt ut och den tidigare under handläggningen framförda uppskattningen om ett års handläggningstid ligger såvitt kan bedömas gott och väl inom ramen för vad som kan antas återstå innan målet slutligt har avgjorts. Det framstår som sannolikt att sådant tillstånd kommer att beviljas inom en relativt snar framtid. Med det låga beviskravet för sabotagerisken måste det därför anses föreligga en reell och överhängande risk för att P & J kommer att undandra sig betalning av skulden.

Något annat har inte framkommit än att den skada som P & J kan tänkas lida med anledning av ett beslut om kvarstad är rent ekonomisk. Med hänsyn härtill och med beaktande av att den säkerhet i form av borgen på 500 000 kr som ställts får anses tillräcklig för att kompensera för eventuell sådan skada kan ett beslut om kvarstad inte anses som oproportionerligt ingripande. Domstolarnas beslut om kvarstad bör således bestå.

Vid angiven utgång är konkursboet berättigat till ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Severin Blomstrand (referent), Ann-Christine Lindeblad, Kerstin Calissendorff och Gudmund Toijer
Föredragande revisionssekreterare: Ralf Järtelius